

LUND
UNIVERSITY

Kopplingen till det sexuella våldet

- En intersektionell studie utifrån Human Rights Watch
rapport

Mänskliga rättighetsstudier 30
Vårterminen 2012

Av: Dijamanta Islami
Handledare: Andreas Tullberg

ABSTRACT

The purpose of this essay is to analyze how the sexual violence against women is being reported. Sexual violence against women is something that has been up for debate a long time. People and organizations all over the world have for a long time reported how women are being raped and how that is affecting them. The two reports in this essay from Human rights Watch shows how the retelling about the sexual violence is not only about that, but so much more. By doing a critical discourse analysis in the essay, I'm going to analyze how the reports of the sexual violence against women are not always just about the violence. Intersectionality is present in the reports about the sexual violence against women in Sierra Leone and Somalia, which tributes to feminize the violence and create more victims than it really is. This puts the Human Rights Organizations in a dilemma, while they work to protect people's Human Rights they are also creating stereotypes by constantly connecting the sexual violence with something.

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Innehållsförteckning	3
1 Inledning	4
1.1 Syfte/Frågeställning	5
1.2 Avgränsningar	5
1.3 Teori	6
1.4 Metod & Material	8
1.4.1 Human Rights Watch.....	10
1.4.2 Sierra Leone och Somalien, 2 rapporter.....	11
2 Analys	12
2.1 Kultur	12
2.2 Offrets återberättelse.....	14
2.3 Hemmet	16
2.4 Hushållet	17
2.5 Våldets skillnad	18
2.6 Skapandet av offer.....	20
2.7 Användning av intersektionalitet.....	23
3 Diskussion.....	25
4 Slutsats	30
Referenser	33
Litteratur.....	33
Övrigt referensmaterial	33

1 Inledning

Att människor berättar händelser i samband med något är naturligt. Ofta sker dessa berättelser i mångfald, man berättar historia efter historia med samma koppling. Det är något som har framkommit tydligt under min utbildning, vilket också har lett till ämnet jag har valt att skriva. Kvinnofrågor och sexuellt våld är något som jag länge velat undersöka och studera mer kring. Det hela började med en rapport jag skrev om det sexuella våldet mot kvinnor i Kongo. Det som fick mig och fastna under rapportens gång var att det sexuella våldet mot dessa kvinnor aldrig stod för sig själv.

Efter att ha haft flera diskussioner om kvinnor och deras situation i svårt utsatta länder, så bestämde jag mig för och undersöka två rapporter om hur man rapporterar om kvinnor och det sexuella våldet. I flera utav diskussionerna när jag pratade med vänner eller familj kopplade de alltid ihop kvinnornas situation med olika saker, vilket fick mig att reagera. Det är nästan så folk målar upp kvinnorna och deras situation som oundviklig baserat på egenskaperna de besitter. Genom att koppla det sexuella våldet till kvinnor och deras egenskaper, gjorde att man dels skapade fler offer än det finns. Man fick uppfattningen av att, alla kvinnor som kan laga mat, bära ett barn, tillhör en viss kultur är dömda för det sexuella våldet.

Det var denna intersektion som fick mig intresserad av att göra min uppsats. Jag ville se vad det fanns för intersektionalitet mellan kvinnor och det sexuella våldet i rapporteringen av våldet. Det är här min frågeställning aktualiseras. Genom att göra en intersektionsanalys på två utav Human rights watch(HRW:s) rapporter ville jag se hur man återberättade det sexuella våldet mot kvinnor. Om det är det sexuella våldet man rapporterar om och varför det sker, eller om det är den ständiga kopplingen mellan det sexuella våldet och något. Mycket utav återberättande när man hör om det sexuella våldet är sällan endast om hur det sexuella våldet påverkar dessa kvinnor kroppsmässigt och känslomässigt. Istället väljer man och berättar hur det sexuella våldet påverkar kvinnorna efteråt, hur samhället hanterar det sexuella våldet.

Det sexuella våldet mot kvinnor är en allvarlig fråga och har kommit att uppmärksammas allt mer. Att säga rakt ut vad det sexuella våldet beror på är väldigt svårt, då det finns flera faktorer. Detta är en anledning till att intersektionalitet är ett bra verktyg för det sexuella våldet. Intersektionalitet är ett sätt att se på situationen ur

flera vinklar, kunna koppla de olika vinklar och kanske hitta en anledning till att våldtäkterna sker. Men i samband med detta finns även risken att rapporterna eller andra återberättande historier gör att vi feminiserar det sexuella våldet. Det skapas offer innan de existerar och sätter ett ”vi” och ”dem” tänkande.

1.1 Syfte/Frågeställning

Syftet med uppsatsen är och se hur det sexuella våldet mot kvinnor kopplas ständigt till något, genom att göra en intersektionell analys av HRW:s två rapporter.

- Är det sexuella våldets koppling detsamma som för tio år sen?
- Finns det en ständig intersektion i återberättande av det sexuella våldet?

1.2 Avgränsningar

I uppsatsen har jag valt att använda mig utav två rapporter skrivna från HRW om det sexuella våldets situation i Somalia och Sierra Leone. Den analytiska delen av att försöka se hur man kopplar det sexuella våldet till något har jag valt att avgränsa till dessa två rapporter och HRW. Det finns ingen speciellt anledningen till att jag just valde HRW som organisation, utan det viktiga var att det var en NGO som har makt över dagordningen. Anledningen till att jag just valde HRW som NGO var att jag ville undersöka hur olika organisationer som skriver rapporter väljer och rapportera om det sexuella våldet och valde då HRW.

Jag kommer i uppsatsen inte heller att gå in djupare på hur länderna Sierra Leone eller Somalia är, eller skriva någon historia om dessa två länder, då det inte är relevant. Det enda jag använder dessa två länder till är det som framgår utav rapporterna från HRW. Jag kommer inte att under uppsatsens gång hävda att HRW:s sätt att rapportera om det sexuella våldet är fel, eller komma med något förslag om vad som vore bättre. Utan endast visa hur det sexuella våldet rapporteras och vilka effekter det kan ha.

1.3 Teori

Intersektionalitet är ett begrepp som erbjuder oss att se hur olika maktrelationer och ojämlikhet vävs in i varandra i olika kategorier, så om könstillhörighet, etnicitet, sexualitet och så vidare genom ett ständigt återskapande av nya markörer som gör skillnaden mellan ”vi” och ”dem” till meningsfulla sociala koder.¹ Intersektionalitetsbegreppet kan spåras tillbaka till 1970-talet och ännu längre då de så kallade ”nya” kvinnorörelserna bildades. På så vis går det att spåra begreppet tillbaka till 1800-talet och det tidiga 1900-talets kvinnorörelser och deras förbindelser med antislaverirörelserna, som fokuserade på samspelet mellan ras och genus. Även de socialistiska kvinnorörelserna fokuserade på intersektionalitet under 1800-talet, de fokuserade på samspelet mellan klass och genus. Intersektionalitet har ett väldigt långt och komplicerat historia inom det feministiska tänkandet.

Det finns även diskussionsdokument som säger att FN:s² ”Beijing Platform for Action”(1995) innehåller tecken som är nödvändiga för intersektionellt synsätt:

”Öka sina ansträngningar för att garantera en jämlikhet som omfattar alla mänskliga rättigheter och en grundläggande frihet för alla kvinnor och flickors vars empowerment och framgång hindras av faktorer som ras, ålder, etnicitet eller för att de tillhör ursprungsbefolkningen.”³

Kimberle Crenshaw som är professor i juridik och var en av de första att använda begreppet intersektionalitet (1989), och hon beskriver intersektionalitet som en vägkorsning med trafik:

”Intersektionalitet är det som inträffar när en kvinna från en minoritetsgrupp...försöker ta sig över stadens största övergångsställe...huvudgatan heter Rasismvägen. En tvärgata kan vara Kolonialismen, sen har vi Patriarkatvägen...Kvinnan

¹ De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana, *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över*

² Förenta Nationerna

³ Yuval-Davis, Nira, *Gender mainstreaming och intersektionalitet*, Kvinnovetenskapliga tidskrift 2-3.05, 2007, s. 23

måste å ena sidan handskas med en form av förtryck-vi kallar de vägs skyltar-som sammanlänkas till ett dubbelt, trefaldigt, flerfaldigt förtryck.”⁴

Intersektionalitet är ett begrepp som kan hjälpa till att se saker i situationer som vi inte riktigt förstår. Att till exempel bortse från att en person kan bli diskriminerad eller utsatt för en hemsk situation för att den är kvinna och färgad är problematisk. Då det inte alltid går att urskilja om en person blir diskriminerad eller förnedrad på basis av att vara ”kvinna”, ”medelklass”, eller ”svart”.⁵ Kan man på samma sätt se det sexuella våldet? Är vissa kvinnor redan utmålade som offer på grund utav förtryckande intersektionalitet, eller är intersektionalitet ett sätt för oss att förstå det pågående sexuella våldet mot kvinnor?

Intersektionalitet är berikande i studiet av mänskliga rättigheter för att analytiskt kunna fånga kvinnors hela mångfald av upplevelser. För kvinnor och mänskliga rättigheter anses det oerhört viktigt att man ”förbättrar befintliga och utvecklar nya metoder som blottlägga hur flera identiteter samverkar och därigenom både skapar och förstärker kvinnors underordning”⁶

Det pågående sexuella våldet mot kvinnor är något som inte står för sig själv. Vid rapportering, rättegångar etc. så kopplas det sexuella våldet till något. Det är detta jag vill undersöka i HRW:s två rapporter om det sexuella våldet i Sierra Leone och Somalia. Jag vill göra en analys och se om vi kan se den intersektionella kopplingen mellan kvinnorna och det sexuella våldet. Intersektionaliteten gör att det är de andra faktorerna som lyfts fram, så som ”ålder”, ”ethnicitet” snarare än det faktiskt sexuella våldet. Konsekvenserna av det sexuella våldet lyfts fram, som kvinnans utstötning på grund utav de kulturella faktorerna som finns i landet. Syftet med intersektionalitet i denna uppsats är att visa hur det kan användas i analysen av det sexuella våldet gentemot kvinnor. Är det nödvändigt att man använder sig utav det ständiga dramat för att förstå allvaret med sexuellt våld eller skapar den återberättande kopplingen stereotyper?

⁴ Yuval-Davis, 2007, s.23

⁵ ibid s.22

⁶ ibid s.25

1.4 Metod & Material

Språket i den kritiska diskursanalysen är både diskurs som en form av handling, där människor kan påverka världen och en form av handling, som är socialt och historiskt situerad och står i ett dialektiskt förhållande till andra aspekter av det sociala.⁷ Den kritiska diskursanalysen hävdar att de diskursiva praktikerna bidrar till att skapa och reproducera ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper, som till exempel mellan man och kvinna, minoriteter vs. majoriteter etc. Den kritiska diskursanalysens fokus riktas både mot de diskursiva praktikerna som konstruerar världsbilder, sociala subjekt och relationer. Samt mot den roll som dessa diskursiva konstruktioner spelar i främjandet av bestämda sociala gruppers intresse.⁸

Enligt Faircloughs ska man fokusera på två dimensioner när man analyserar diskurs. Den första är den kommunikativa händelsen – ett fall av språkbruk – ex på sådant kan vara intervju, film eller rapport som i den här uppsatsens fall. Den andra dimensionen är diskursordningen, som innebär summan av de diskurstyper som används inom en social institution eller en social domän. Diskurstyper består av diskurser och genrer. En genre är något som har en anslutning och konstituerar en del av en bestämd social praktik, till exempel intervju eller återigen som i min uppsats en rapport.⁹

Vad som är en diskursordning finns det olika exempel på. Det finns allt från sjukvårdssystemets diskursordning till mediernas diskursordning. Inom varje sådan diskursordning finns det andra olika diskursiva praktiker, där tal och skrift bland annat produceras och konsumeras/tolkas.

Det finns tre dimensioner i varje fall av språkbruk. Ett är att den är en text, det andra är diskursiv praktik, som innebär konsumtion och produktion av texter. Den tredje och sista är den sociala praktiken. Tillsammans ska alla de tre dimensioner dras till en konkret diskursanalys av en kommunikativ händelse. Faircloughs säger att det man ska göra är att först se på;

⁷ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, Diskursanalys som teori och metod, Studentlitteratur, Lund, 2000, s. 68

⁸ ibid s. 69

⁹ ibid s. 73

- 1) textens egenskaper
- 2) de produktions- och konsumtionsprocesser som är förbundna med texten och
- 3) Den bredare sociala praktiken som den kommunikativa händelsen är en del av.¹⁰

I Faircloughs modell så utgör den diskursiva praktiken och text två olika dimensioner och ska också därför åtskiljas analytiskt. Den första av de två, den diskursiva praktiken, har sin fokus på hur textförfattare bygger på redan existerande diskurser och genrer för att skapa text och på hur textmottagare använder förhandenvarande diskurser och genrer i konsumtion och tolkning av texten. Det är dock genom den diskursiva praktiken, där människor använder språk för att producera och konsumera texter, som texter formar och formas av social praktik.

De genrer och diskurser som används tillsammans för att producera en text och som textmottagaren bygger på i sin tolkning av texten har en bestämd lingvistisk uppbyggnad som formar både konsumtion och produktion av texten. Det man analyserar när man gör en analys av en kommunikativ händelse, som i mitt fall HRW:s två rapporter om det sexuella våldet, är följande;

- Diskurser och genrer som artikuleras i produktionen och konsumtionen av texten.
- Deras lingvistiska uppbyggnad
- Överväganden om huruvida den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den existerande diskursordningen och vilka konsekvenser det har för den bredare sociala praktiken.¹¹

Huvudpunkten med att använda sig utav den kritiska diskursanalysen är att kartlägga förbindelserna mellan språkbruket och den sociala praktiken. Den största fokusen läggs på de diskursiva produkternas roll i upprätthållandet av den sociala ordningen och i social förändring. Undersökningen sker genom att man analyserar de konkreta fallen av språkbruk eller den kommunikativa händelsen, som en del av diskursordningen. De kommunikativa händelserna fungerar som en form av den sociala praktiken genom att den antingen reproducerar eller ifrågasätter

¹⁰ Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 74

¹¹ ibid s. 75

diskursordningen. Detta innebär att en kommunikativ händelse formar och formas av den bredare sociala praktiken genom dess förhållanden till diskursordningen.¹²

Genom att ha använt mig utav Faircloughs beskrivning av den kritiska diskursanalysen har jag kunnat analysera HRW:s två rapporter om det sexuella våldet från Afrika. Med hjälp av den kritiska diskursanalysen har jag även försökt se hur rapporteringen påverkar dels synen på de två olika könen, men även vilken världsbild man ger av det sexuella våldet.

1.4.1 Human Rights Watch(HRW)

Enligt Human Rights Watch hemsida är de en världsledande oberoende internationell människorättsorganisation som grundades 1987. HRW är både ekonomiskt och partipolitisk oberoende. De får sina donationer från privatpersoner och visar sin oberoende genom att avstå från bidrag från regeringar.

HRW skriver att deras ”mission statement” är att stå tillsammans med aktivister och offer för att förhindra diskriminering, upprätthålla politisk frihet, skydda människor från inhumana behandlingar under konflikter och sätta förövarna inför rätta. Detta gör de genom att utnyttja den offentliga och internationella kommunikationen för att stödja de mänskliga rättigheterna för alla. Genom att skriva hundratals rapporter, som publiceras världen över, om hur mänskliga rättigheter uppehålls i olika länder utmanar de regeringar och maktfulla personer att göra något åt situationen.¹³

Det finns ingen speciell anledning till att jag just valde HRW som organisation för min uppsats, som jag nämnde innan var det viktiga att det var en NGO. Det jag ville göra var att ta en organisation som skriver rapporter och är oberoende av regeringar och etc. Då HRW är en väldig stor organisation som de flesta känner till och som jag vet ger ut många rapporter valde jag dem. Eftersom HRW är opolitiska och oberoende har det inte funnits någon anledning att vara källkritisk, eftersom de inte har någon vinning i att vinkla sina rapporter. Att det är en NGO organisation är viktigt då jag ville ha en människorättsorganisation som jobbar med att försöka hjälpa människor och få bort diskrimineringar etc.

¹² Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 76

¹³ Human rights watch hemsida.
<http://www.hrw.org/about>

1.4.2 Sierra Leone och Somalia, 2 rapporter.

De två rapporterna som är valda till uppsatsen kommer från HRW och är skrivna om situationen i Somalia respektive Sierra Leone om det sexuella våldet mot kvinnor.

Somaliarapporten är skriven den fjärde oktober 1993 utav HRW. Rapporten handlar om de somaliska kvinnornas situation och hur de flyr från Somalia för att komma till Kenya och undvika de inhumana behandlingar de utsätts för. Trots att de flyr för att undvika och bli utsatta för omänsklig behandling så utsätts de för våldtäkter och andra omänskliga behandlingar på nytt i Kenya. Rapporten är väldigt rak på sak och staplar upp punkt efter punkt hur olika kvinnor blir utsatta för det sexuella våldet.

Rapporten skriven om Sierra Leone är från januari 2003. Sierra Leone rapporterna handlar också om hur kvinnorna i landet blir utsatta för de grova sexuella våldtäkterna och hur de har ökat. Det skriver om hur kvinnorna våldtas i sina hem, inför sina män och barn, när de håller på och flyr från RUF-soldater¹⁴.

De båda länderna ligger i Afrika och har ingen speciell anledningen till varför jag just valde dem två. Att det just blev Afrika är för att de i samband med diskussioner och rapportering om det sexuella våldet även pratas om Afrika och situationen där. Den tio års skillnad som finns har en tanke bakom sig. Jag ville se om de rapporteringarna av det sexuella våldet hade förändrats över tiden, eller om det spelade någon roll att det fanns någon tidsskillnad mellan dem. Jag ville se om intersektionen i det sexuella våldet framstod tydligare då eller nu, eller om det är detsamma.

Genom att göra en intersektionell studie och använda mig av den kritiska diskursanalysen på de två valda rapporterna från HRW har jag kunnat ta fram viktiga analyser ur rapporterna för att få fram mina frågeställningar. Få en helhetsbild av hur det sexuella våldet rapporteras och påverkar inte endast maktrelationer, men även vilket världsbild det ger för personer som inte berörs av det sexuella våldet.

¹⁴ RUF, Revolutionary United Front är en rebellgrupp i Sierra Leone som grundades 1991.

2 Analys

I analysdelen kommer jag att här ta ut stycken från de båda rapporterna från HRW för att visa hur det sexuella våldet är i koppling till något, när det återberättas. Detta genom att jag diskuterar efter varje utdraget stycke från rapporten. Jag har valt här att dela in analysen i små underrubriker för att analysen ska bli tydligare och enklare att följa. Att det blev just dessa rubriker är för att det var vad som stod ut mest i rapporterna och var vad rapporterna hade mest gemensamt, trots sin tio års skillnad. Som jag nämnde innan ville jag även se om det sexuella våldet återberättades annorlunda med tanke på de tio år som rapporterna har emellan sig.

2.1 Kultur

I HRW:s rapport om kvinnors situation i Sierra Leone, 2003, är väldigt känslöväckande. Rapporten tar upp den svåra situationen som kvinnor tvingas leva i. HRW skriver bland annat om hur man anser att kvinnor i Sierra Leone är redo att giftas bort när deras bröst har utvecklats och fått sin mens, vilket sker redan vid tolvårsåldern för många. HRW skriver även om hur attityden gentemot det sexuella våldet tillsammans med kvinnors låga status, sätter dessa kvinnor i en väldigt svår situation. I rapporten står det att:

”The notion of sexual violence as a crime is a very recent concept in Sierra Leone. It is still widely believed that only rape of a virgin is rape, which in Krio is called to “virginate.” Rape of a non-virgin, on the other hand, is not considered rape and there is often a belief that the women must have consented to the act or is a seductress. Marital rape is not recognized under either customary or general law in Sierra Leone.”¹⁵

Redan i detta stycke kan man se hur självaste våldtäkterna hamnar i skuggan av kvinnornas kultur i Sierra Leone. Enda gången en kvinna får vara offer är enligt inhemsk lag när hon är ogift och oskuld. Att kvinnor är oskuld är en viktig del utav

¹⁵ Human rights watch, *Sexual violence in the Sierra Leone conflict*, Vol. 15, No. 1, Human rights watch, 2003 s. 24

kulturen¹⁶, detta gör att uppmärksamheten riktar sig mot hur kvinnor förtrycks om de inte är oskulder, det sker en intersektionalitet mellan kön och kultur, snarare än vad det faktiskt är, kvinnor och det sexuella våldet.

Att försöka få fram kvinnornas berättelse om det sexuella våldet är väldigt svårt. Berättelser om olika händelser är kommunikativa praktiker som är beroende av historia, diskurser och normer.¹⁷ Mycket utav berättande är också beroende av den som ska ge ut berättelserna (i detta fall Human Rights Watch). HRW vill väcka intresse hos folk, speciellt politiker, för den brutala situationen som kvinnor i Sierra Leone tvingas att leva under. Detta gör att varje berättelse är specifik och försöker väcka den emotionella känslan hos läsaren, hitta ett band som gör att läsaren väcks till liv.

”We were hiding in the mosque when two rebels dressed in civilian (clothing) entered. It was dark but they shone their flashlights looking for girls and said, “We are coming for young girls ... for virgins, even if they tie their heads like old grandmothers, we will find them.” They also said that if the people did not hand over the young girls, they would open fire on all of us.”¹⁸

Att skriva om hur rebellerna letade efter unga flickor att ta och våldta skulle antagligen inte väcka lika stor uppmärksamhet. Våldtäkt är tyvärr något som skrivs om väldigt mycket idag och är inte så ovanligt. Men genom att lägga till en sådan sak som att det var en moské kvinnorna befann sig i, väcker många känslor för personer som är troende. Detta gör att dessa kvinnor inte endast får stå ut med den brutala våldtäkten utan blir attackerade på ett ställe där kvinnans tro finns. ”Hemmet” var kvinnan kan gå och känna sig trygg och visa sin respekt till sin Gud. Tillägget av att det skedde i en moské gör att det handlar om mycket mer än våldtäkterna mot dessa kvinnor. Personer som läser detta kan inte direkt relatera till våldtäkten, man kan föreställa sig hur det vore om någon kom in under ens egna bön-tid. Våldtäkten får en

¹⁶ HRW, Sierra Leone, 2003, s. 28

¹⁷ Edgren, Monika *Berättelser om sexuellt våld i feministisk forskning*, nr 4, Tidskrift för genusvetenskap, 2011, s-115-134, s. 118

¹⁸ HRW, Sierra Leone, 2003, s.28

större mening, den står inte för sig själv som en brutal gärning utan även det stora intrånget att rusa in i en moské och leta efter unga tjejer. Religion är en koppling som läggs till i det sexuella våldet.

2.2 Offrets återberättelse

Carine Mardorossian som är professor i litteratur och engelska samt kritiker, har skrivit om varför viktimisering är viktigt. Det Mardorossian gör är att hon vänder sig främst till postmoderna feminister som inom fältet sexuellt våld vänt en tidigare kritisk fokus från manligt våld och patriarkala strukturer till språk, subjektivitet och en upptagenhet med offrens inre. Det hon menar och tycker är att dagens feminism är mycket mer intresserad av det diskursiva skapandet av offret än av kroppar och mänskligt lidande. Det Mardorossian menar är att vi måste ta tillbaka lyssnandet på offret eller lyssna på dem men inte essentialisera dem. Hon menar på att offrets erfarenheter inte ska vara någon sanning som avslöjar de patriarkala dimridåerna och upprättar offrens ära och värdighet utan offrens erfarenhet ger oss kunskap om det sexuella våldets historiska villkor och hur erfarenheter tar form genom berättelser.¹⁹

Hon säger:

”We need to resist the facile opposition between passivity and agency that has motivated popular and academic discussions of violence against women. /.../ victim’s passivity is /.../ often a symptom of the very agency and rational decision-making power it is opposed to in dominant discourses”.²⁰

Perspektivet på offret kan vara väldigt problematiskt av den anledningen att människans erfarenheter oftast knyts till ett sammanhållet och essentiellt och således ohistoriskt subjekt. Därför kan tolkningen av motstånd öka den patriarkala diskursen och dess feminisering av det sexuella brottet. Mardorossian fortsätter och säger att

”Att förtiga våldet och detaljerna kring det spelar patriarkala samhällsstrukturer i händerna och att tala om våldet, skriva, visualisera och synliggöra, innebär en risk att våldet feminiserar kvinnor, samt att våldet erotiseras för den manliga blicken. Den

¹⁹ HRW, Sierra Leone, 2003, s. 120

²⁰ ibid s. 121

manliga blicken är ett begrepp för den strukturella patriarkala maskulinitetens blick som objektifierar kroppar. Den upprätthålls av män såväl som av kvinnor. En annan svårighet ligger i att sexuellt våld också är relaterat till maktordning som, ras, nation, klass, ålder och sexualitet vilket ställer krav på komplexitet i den feministiska analysen och berättelseformen”²¹

Det sexuella våldet målas upp genom de olika berättelser vi får, som till exempel HRW. HRW skriver i sin rapport att ”victims interviewed by Human Rights Watch reported attaching themselves to one rebel to avoid gang rape and be given a degree of protection. The more highly ranked the commander, the more protection a woman had”.²² Genom att rapportera det sexuella våldet på ett sådant här sätt, ger man även inblicken av hur svaga kvinnor är. Det är hela tiden beroende av det manliga skyddet. HRW fortsätter och skriver om hur vissa kvinnor inte har något annat val, utan även självmant går till rebellerna för att kunna få skydd. De skriver ”Such women consenting to marry a rebel were probably still vulnerable to sexual violence from other rebels”²³. Det sexuella våldet återberättas inte bara som att det är något kvinnan råkar ut för, utan att det är kvinnor som är svaga och är i ständigt behov av skydd. Även efter att de blivit utsatta för det sexuella våldet ”gifter” man sig med en rebell för att kunna få skydd. De gör att kvinnans svaghet målas ut.

”/.../Female combatants had more power than female civilians: combatants, including female combatants, who had received military training, had substantial power to do whatever they wanted to civilians. /.../ Forcibly conscripted female combatant were in many ways as vulnerable as civilian abductees, and may have decided to stay with their rebel “husbands” for the same reasons as their civilian counterparts i.e. shame, lack of alternative options, and economic dependence on their ‘husbands’. ”²⁴

²¹ Edgren, 2011, s. 121

²² HRW, Sierra Leone, 2003, s.43

²³ ibid s. 43

²⁴ ibid s. 45

Även den ”starkare” kvinnan som har mer makt än civilkvinnorna är inte stark. Trots att hon har makten till att kunna göra vad hon vill, utsätts hon för det sexuella våldet och får en ”man” tilldelad. Det sexuella våldet kopplas med att kvinnorna hålls tillfångna, eller erbjuds en viss makt för att kunna skydda sig någorlunda. Dock är anledningen till att man stannar kvar är för att dessa kvinnor skäms och behöver skyddet. Det sexuella våldet blir målat till och vara något mycket mer än självaste utförande, det vill säga det den skada kroppen får och det lidande kvinnan får under våldtäkten. Det sexuella våldet målas aldrig upp ensamt för vad det är.

2.3 Hemmet

”We were in the house sleeping. They came into the house with guns and knives and told us to give them our money. We didn’t know them. They were wearing black jackets, trousers and hats. We were so scared, we gave them everything. Then they began to beat me. They beat me for hours and then six men raped me. After the rape I was in so much pain I could not walk. The doctor had to come into the hut to see me.”²⁵

Precis som moskén är hemmet den platsen där de flesta människor känner sig tryggast. Hemmet är den plats som ska presentera ens trygghet och säkerhet. Detta gör att en berättelse om det sexuella våldet är problematiskt. Man har tagit det ett steg längre och attackerat denna kvinna i sitt hem. Enligt Edgren kan platser ges mening som hotfulla, farliga, trygga, feminina/maskulina, alla dessa berättelser tjänar ett syfte.²⁶ Syftet här blir och lyfta fram att kvinnan inte ens kan känna sig trygg i sitt eget hem, utan när som kan någon slå sönder ens dörr och göra något hemskt. Detta är en kvinna som blivit attackerad i sin fristad och HRW skriver om flera andra i sin rapport. De vill väcka uppmärksamheten om att kvinnorna blir attackerade på de ställen de ska känna sig trygga vilket medför att kvinnorna inte är skyddade någonstans, utan de är både nedtryckta i sitt hem och utanför.

²⁵ Human rights watch, *Seeking refuge, finding terror, the widespread rape of somali women refugees in north eastern Kenya*, Vol. 5, No. 13, Human rights watch 1993, s. 9

²⁶ Edgren, 2011, s. 119

2.4 Hushållet

Återberättande av det sexuella våldet handlar inte hur dessa kvinnor kände, eller hur våldet var under våldtäkten. Återberättelsen blir istället av våldtäkten ihopkopplad. Berättelsen om våldtäkten blir ”Kvinnorna hölls fångna, där de fick uträtta hushållsarbete och där våldtäkterna fortsatte” snarare än, ”Kvinnor hölls under fångenskap mot sin vilja där de våldtogs”. Våldtäkterna blir här kopplade till något, i detta fall hushållsarbete vilket gör att det väcks ännu mer känslor kring våldtäkterna. Som jag nämnde innan så finns det ett syfte med varje berättelse, där man försöker hitta kontakt med läsarna. Genom att använda associationer som hushåll, gör att många kvinnor där ute kan på något sätt relatera till dessa kvinnor. Detta skulle kunna vara en anledning till att man kopplar det sexuella våldet till något för att få folk att relatera och inse problematiken och allvaret med det.

HRW fortsätter och skriver,

”abducted women were made to carry out forced labor during their captivity, including cooking, cleaning, washing clothes, and carrying loads of ammunition and looted items.”²⁷

”One commander, for example, prevented at least temporarily rape of an eight-year-old girl who was abducted by a ten-year-old child combatant by ordering the child combatant to only use the young girl ‘for cleaning and cooking for now.’”²⁸

Det kvinnliga könet är här inte endast ett offer i ung ålder för det sexuella våldet utan även i vuxen ålder. Det kvinnliga fortsätter här att associeras med matlagning, tvättning etc., typiska kvinnliga saker som de flesta kopplar ihop. Det skrivs inte om hur tillfångatagningen påverkar dessa kvinnor kroppsmässigt i och med det sexuella våldet. Det väljs istället att skrivas om hur kvinnor tvingas göra hushållsarbete, man skapar ett moderlig offer. Genom att skriva ”girl” och ”women” skapar man det kvinnliga könet som ett offer redan från tidig ålder och in på vuxenlivet. Precis som Mardorossian skriver att genom att återberättar det sexuella våldet med specifika subjekt riskerar vi att feminisera det sexuella våldet. Att göra en koppling där

²⁷ HRW, Sierra Leone, 2003, s. 43

²⁸ ibid s. 46

kvinnorna tvingades utöver det sexuella våldet att även städa, laga mat, tvätta kläder med mera, gör att det sexuella våldet inte endast feminiseras utan ständigt kopplas till något. Det lyfts inte fram som en självständig faktor utan i samband med andra små faktorer.

2.5 Våldets tidsskillnad

Citat ovan, som skrevs under 2.4, kommer från HRW rapport om Sierra Leone som skrevs 2003, i rapporten från Somalia som är skriven 1993 står det,

”On occasion, if a rapist is identified as another refugee, the families settle the case through the elder with the rapist’s family paying “blood money” in compensation for the crime committed. Unfortunately, the settlement is usually negotiated on behalf of the women by her male relatives, sometimes against her wishes, and the settlement money often remains with the male relatives.”²⁹

Det är tio år mellan dessa två rapporter, men vi kan fortfarande se ett samband med hur man rapporterar det sexuella våldet. Det skrivs att om kvinnan som blivit våldtagen kan identifiera sin förövare så är det mannen som tar hand om ”rättvisan”. Även om det inte är kvinnans önskemål har hon inget och säga om. Det sexuella våldet målas upp med de manliga rollerna respektive kvinnliga. Kvinnan står fortfarande bakom mannen även om det är hon som har blivit utsatt för grymheter. Kvinnan trycks inte endast ner genom det sexuella våldet hon får stå ut med under självaste akten, utan även det som kommer därefter. Det är denna bild man får av rapporterna och den ständiga relationen mellan det sexuella våldet och något. Det sexuella våldet kopplas med något under självaste händelsen av våldet men även efteråt.

”When Hibaq’s husband discovered that she had been raped, he kicked her out of the compound where the family was

²⁹ HRW, Somalia, 1993, s. 17

living and took her belongings, including her food ration card
[...]”³⁰

HRW rapporterar att de somaliska kvinnorna inte endast utsätts för det psykiska och fysiska trauman efter våldtäkten, utan riskerar även att bli förkastade utav sina familjer. Ett starkt kulturstigma är ansluten till det sexuella våldet i Somalia.³¹ Flera kvinnor väljer att inte rapportera sina förövare på grund utav rädslan att bli förskjuten av samhället och inte har någonstans att vända sig. Många kvinnor förlorar i samband sina rättigheter till att få matkupong för att överleva, men de tvingas även att flytta runt och hitta någonstans att bosätta sig. Kvinnorna oroar sig mer för vad som kommer att komma efter den utsatta våldtäkten än självaste våldtäkten.

Att koppla det sexuella våldet till kultur gör att ljuset riktas bort från det sexuella våldet och den skada som uppkommer. Istället riktas ljuset mot kulturen i landet och dess stigma kring sex. Det blir en intersektionalitet mellan sex och kultur. Rapportering handlar mer om det diskursiva skapandet av offret, snarare än det mänskliga och kroppsliga lidandet. Att göra en intersektion mellan kön och kultur, gör att man skapar mer offer än det faktiskt handlar om. Det är viktigt att i processen av återberättande, inte kopplar det sexuella våldet med kultur, på ett sätt som gör att alla dras över en kam. Denna koppling mellan kultur och sexualitet från HRW:s rapport från 1993 är något som fortsätter kopplas även i HRW:s rapport från 2003.

”[...] Women who wish to sever links with ex-combatants have few alternative economic or social options. They are a very vulnerable group that has little or no means of support. They are often not able to return to their villages of fear, lack of funds and social stigma especially if they have given birth to children fathered by rebels.”³²

Det är väldigt svårt att endast få det sexuella våldet för sig själv. Det är antagligen ännu svårare att inte göra kopplingar på våldet när det sker under krig. En studie om Balkan visar att våldtäkterna som skedde under balkankriget kopplade man ihop med

³⁰ HRW, Somalia, 1993 s.16

³¹ ibid s. 16

³² HRW, Sierra Leone, 2003, s. 44-45

etnicitet, ras.³³ Man rapporterade om hur kvinnorna hölls tillfångna och tvingades, utöver det sexuella våldet, att utföra matlagning, tvättning och städning. Detta är den ständiga kopplingen vi kan se med det sexuella våldet, oavsett om rapporteringen är från Somalia 1993, balkankriget som skedde under 90-talet eller Sierra Leone rapporteringen 2003. Genom dessa olika rapporteringar skapar vi offer som inte är offer. Även om intersektionen får oss att inse hur pass stort det sexuella våldet blir på en kvinna när det utförs, så skapar vi i samma mening offer som inte finns.

2.6 Skapandet av offer

Edgren skriver om Sharon Marcus som är en person som skriver om hur våldtäktsoffer skapas. Hon säger att;

”Rape does not happen to preconstituted victims; it momentarily makes victims. The rapist does not simply have the power to rape; the social script and the extent to which that script succeeds in soliciting its target’s participation help to create the rapist’s power. The rape script preexists instances of rape but neither the script nor the rape are results from or creates immutable identities of rapist and raped. /.../ few women can resist utterly all the current modes of feminization – but its legitimacy is never complete, never assured. Each act can perform the rape script’s legitimacy or explode it.”³⁴

Det sexuella våldet är inget som existerar förrän det sker. I samband med det sexuella våldet så skapas ett offer, eller flera. Som jag nämnde innan så står inte det sexuella våldet för sig själv, det är i samband med något. I HRW:s rapport från Somalia och Sierra Leone har det varit olika samband, men de båda rapporterna, trots tio års skillnad, påminner om varandra i återberättande av våldet. Det sexuella våldet har återberättats i samband med att kvinnor hölls fångna och fick utföra allt från städning till den sexuella ”njutningen”. Kvinnan är utsatt för det sexuella våldet på grund av den hårt stigmatiserade kulturen, både under det sexuella våldet men även efteråt.

³³ Daniela, Nadj, *The culturalisation of identity in an age of 'ethnic conflict' – depoliticised gender in ICTY wartime sexual violence jurisprudence*, 15:5, *The international Journal of Human rights*, 2011, s. 657-663

³⁴ Edgren, 2011, s. 121

Rapportering av det sexuella våldet visar inte endast på att kvinnor utsätts för brutala våldtäkter, utan även deras låga status i samhället.

Ett offer skapas i samband med självaste händelsen. I samband med att det sexuella våldet kopplas till något, skapas det även andra offer. Precis som Marcus säger, så ger vi förövaren makten genom att återberätta det sexuella våldet i större sammanhang. Att endast återberätta det sexuella våldet utan att det kopplas till något, känns oundvikligt. Att kvinnorna hölls fångna och tvingades utföra ”kvinnliga” hushållsarbete, är sant. Frågan är vilket syfte de tjänar till att man väljer och koppla det i samband med det sexuella våldet. Att kvinnor stötts ut från sina byar och familj efter våldtäkten är också något som skulle kunna rapporteras i en enskild rapport. HRW väljer dock att föra samman hur den stigmatiserade kulturen hör ihop med det sexuella våldet.

Det sexuella våldet får ett större sammanhang och fler människor dras över en kam. När man läser rapporterna tänker man väldigt mycket utöver det sexuella våldet. Rapporten går från att handla om verkliga historier från dessa kvinnor som blivit våldtagna, till att handla om ett samhälle där alla kvinnor är undertryckta. Det målas upp en bild kring det sexuella våldet snarare än om självaste våldet. Precis som Edgren skriver i sin artikel,

”att den centrala frågan som måste ställa utifrån Sharon Marcus som Carine Mardorossian är dels vad våldtäktsberättelser gör med förståelser av våld i en samhällskontext, dels vad den historiska situeringen och de diskursiva ramarna innebär för möjligheten att berätta om upplevelser, och slutligen vad det innebär för forskaren representationer.”³⁵

Rapporteringen av det sexuella våldet påverkar inte endast de kvinnor det handlar om. Van der Hoogte och Kingma skriver att,

³⁵ Edgren, 2011, s. 122

”The intersectional approach makes it possible to recognize and tackle very specific problem, without the risk of stigmatizing or homogenising specific groups.”³⁶

Detta är något jag inte är riktigt överens med Van der Hoogte och Kingma om. Även om intersektionalitet är ett sätt att förstå vissa problem tydligare och försöka hitta en lösning till varför så leder det till att vi homogeniserar vissa grupper. Att koppla det sexuella våldet till något så som HRW gör på ett indirekt sätt i sina rapporter om de två länderna, gör att vi tror att alla kvinnor inom kulturen har det svårt, eller utsätts för brutala nedtryckningar på grund utav den stigmatiserade kulturen. I samband med detta feminiserar vi även det sexuella våldet. Att rapportera om hur rebellerna letade efter unga tjejer för att tillfångata dem, leder till att vi drar att alla kvinnor i den unga åldern är offer för det sexuella våldet. Det är viktigt att i kopplingen mellan något och det sexuella våldet att vi inte homogeniserar personer.

Rapporteringen från HRW gör att inte endast kvinnorna kopplas ihop med det sexuella våldet, kulturen, åldern, etc. Även landet får i samband med kopplingen viss stigmatisering. Att rapportera om kvinnornas situation i till exempel Sierra Leone är självklart ett måste, för att politiker, men även resterande av världen ska få en uppfattning om hur situationen är och vad som behövs göras. Men i samband med detta så skapar rapporteringen även ett ”vi” och ”dem”. HRW:s rapportering är en vanlig rapport där de vill upplysa människor om den allvarliga situationen för kvinnor som utsätts för sexuellt våld.

Genom att skriva om hur kulturen gör att kvinnor blir ännu större offer efter det utsatta sexuella våldet. Gör att det skapas en indirekt mening av att, ”deras kultur är fel, de förstår inte att det inte är kvinnornas fel att de blir våldtagna”, ”vi måste göra något åt situationen för dessa kvinnor som blir utstötta på grund av kulturen”. Detta leder till att man riktar bort uppmärksamheten från en lösning för det sexuella våldet och attackerar istället kulturen.

I lösningen om det sexuella våldet är det självaste landet som har ansvaret för att något görs. Har landet inte den kapaciteten bör de få hjälp. Det är dock viktigt här att

³⁶ Van der Hoogte, Lisebeth & Kingma, Koos, *Promoting cultural diversity and the rights of women: the dilemmas of 'intersectionality' for development organisations*, Vol. 12, No. 1, Gender and Development, 2004, s. 47-55, s. 48

inte få lösningen på det sexuella våldet att handla om kulturen. Intersektionalitet gör att vi attackerar flera problem på en gång. Samtidigt som den ger oss en klar bild av vad det är som gör att dessa kvinnor är så utsatta, kan det leda till att det är landets kultur som måste ändras. Det sexuella våldet handlar inte om ”den vite mannens börda”, utan det handlar om ”den svarta kvinnans överlevnad och kamp”. Intersektionalitet ska hjälpa oss att förstå problematiken bakom det sexuella våldet och varför det uppstår.

2.7 Användning av intersektionalitet

Det är viktigt att om man väljer och använda sig utav intersektionalitet att man bestämt sig för hur man använder intersektionaliteten. Precis som Yval-Davis skriver, ”Men vi måste bestämma oss för huruvida ”mainstreaming” och intersektionalitet är tekniker eller politiska verktyg; om de är mål i sig själv eller bara hjälpmedel för att uppnå andra politiska mål – är de additiva eller transformativa, är de integrerade i hegemoniska dagordningar eller decentraliserar de dem.”³⁷

Att använda sig utav en ständig koppling som ett hjälpmedel för att lyfta upp det allvarliga med sexuellt våld i rapporterna, är ett bra medel. Det är även ett rättvist medel för att påvisa hur situationen faktiskt är. Som nämnt innan är det problematiskt att utesluta att en kvinna våldtas baserat på sin ras, kultur, ålder eller på grund av att hon besitter flera av dessa kategorier. Allt fler människor och organisationer som skriver rapporter om hur situationen för kvinnor som våldtas är, väljer och använda intersektionalitet som ett verktyg för att lyfta upp allvaret, även om det inte är det som sägs rakt ut. Genom att använda intersektionalitet som ett analysverktyg som i mitt fall, har jag kunnat se hur intersektionen är en ständig faktor i rapporteringen av det sexuella våldet.

”It is becoming increasingly clear to development organizations, including our own, that the failure to recognize the importance of people’s multiple identities leads to a failure to address the discrimination against individuals and groups which arises out of this”³⁸

³⁷ Yval-Davis, 2007, s. 27

³⁸ Van der Hoogte & Kingma, 2004, s. 48

Samtidigt som all koppling till det sexuella våldet kan leda till att man feminiserar det sexuella våldet, förolämpar en kultur eller skapar offer i ett stadium utan att vara offer. Vore det orättvist mot kvinnorna som faktiskt utsätts för våldtäkter att utesluta intersektionalitet. Även om användningen av intersektionalitet har ändrats över tiden, är nog syftet med det detsamma. Att med hjälp utav intersektionalitet lyfta fram de underordnade kvinnorna och försöka se problemet ur alla synvinklar. Användningen av intersektionalitet ses däremot mycket tydligare idag. I HRW:s rapport om Sierra Leone som skrevs 2003 kopplar man ständigt ihop det sexuella våldet med ålder, kultur, sexualitet och hushållsarbete. I rapporten om Somalia är man mer rak på sak om vad våldtäkterna handlar om. Där skriver HRW redan i början av rapporten,

”For nearly half of the women who reported being raped, rape was a factor in causing them to become refugees in the first place. Eighty-five of the 192 reported cases involved women who were raped in Somalia *before* fleeing to Kenya. Once in Kenya, women are again targeted with rape as a particularly effective form of intimidation, further destabilizing an already insecure population, and rendering women refugees in particular vulnerable to exploitation, for money, goods and the sexual gratification of their attackers. In this sense, these women are being raped both because they are refugees and because they are women. Their status as refugees does ender them vulnerable—like all refugees—to abuse, but it is their gender which motivates their attackers both to target them—as women—and to do so with a sex-specific form of abuse—rape.”³⁹

I Somalia-rapporten kan vi här se tydligt att HRW är tydliga med att redan från början visa varför dessa kvinnor våldtas. Det finns en intersektion mellan kvinnorna och det sexuella våldet som pågår. I rapporten om Somalia behöver man inte göra en lika djupgående intersektionanalys. Intersektionalitet var något som börjar blomma under 90-talet. Som nämnt innan så kunde man se syn på intersektionalitet redan 1995 på FN:s ”Beijing Platform for Action”. Något vi även kan se i HRW rapport om Somalia

³⁹ HRW, Somalia, 1993, s. 8

och kvinnorna som utsätts för det sexuella våldet. Rapporten från Sierra Leone är dock inte lika tydlig. Man säger inte rakt ut att kvinnorna våldtas på grund utav sin ålder, utan man väljer istället att återberätta att rebellerna letade efter unga tjejer. Där väljer man att koppla det sexuella våldet till något mer diskret än Somalia-rapporten.

Det är tio år mellan dessa två rapporter, trots det är inte mycket som skiljer åt. Det sexuella våldet fortsätter att kopplas till något, man låter inte det stå för sig själv. Även om det inte sägs rakt ut att kvinnor våldtas på grund av flera egenskaper de besitter, så väljer man att återberätta det på ett sätt som gör att varje läsare kan relatera till något utav fallen. Man väljer att koppla det sexuella våldet till religion, hushållsarbete, ålder, kultur etc. Detta gör att syftet med rapporten om att väcka känslor och fånga människor som bor utanför dessa två länder verkligen förstår allvaret med det sexuella våldet. En lösning måste hittas och om en lösning ska hittas så måste man se på alla faktorer, alltså göra en intersektionel analys av det sexuella våldet.

3. Diskussion

Det sexuella våldet är något som tyvärr har funnits väldigt länge och är väldigt svårt att hantera. Det är inte alltid det är självklart varför någon väljer att våldta någon annan, eller varför de sker mot vissa kvinnor men inte andra. Våldtäkter är speciellt svåra att hantera i länder där det pågår något slag av konflikt. Ett sätt att uppmärksamma de massiva våldtäkterna är att rapportera om det. Genom att skriva olika rapporter försöker man få världen att reagera, vakna till liv och göra något åt situationen och för dessa utsatta kvinnor. En organisation som gör hundratals sådana här rapporter är just HRW, som jag har använt mig utav i uppsatsen. De försöker genom sina rapporter om det sexuella våldet att väcka liv i politiker och mäktiga personer att göra något.

I samband med dessa rapporteringar väljer man även att rapportera om det sexuella våldet på ett sätt som gör att alla kan relatera till dessa kvinnor. Som jag skrev innan i uppsatsen så tjänar varje berättelse ett syfte. Ett syfte att försöka få läsaren att hitta det där lilla som gör att man förstår offret. Att inte rapporterar det sexuella våldet på ett sätt som gör att det inte väcks några känslor eller får läsarna upprörda vore antagligen

meningslösa. Genom att koppla det sexuella våldet till något, kan allt fler människor relatera till rapporter om det sexuella våldet.

HRW är en organisation som vill hjälpa utsatta människor och försöker genom sina rapporter visa var de mänskliga rättigheterna inte efterlevs. Att rapportera som jag visat under min analys gör att fler människor uppmärksammar det sexuella våldet. Samtidigt som det även skapar stereotyper. Precis som jag nämnde innan så skapas det fler offer genom att rapporter det sexuella våldet kopplas till något. Att prata om hur den stigmatiserade kulturen gör att kvinnor som utsätts för våldtäkt inte skyddas alls, blir förskjutna av familj och samhälle, gör att vi även fördömer kulturer och personer som inte alls har det så eller hyser sådana attityder.

Frågan blir här hur det sexuella våldet ska rapporteras? HRW hamnar här i en knivig situation, antingen väljer man endast och rapportera det sexuella våldet rakt av för vad det är, man gör ingen runt om koppling av det. Eller så väljer man och rapportera det sexuella våldet som man gjort i de två rapporterna om Sierra Leone och Somalia. Precis som jag nämnde innan att det är viktigt att i användandet av intersektionalitet och bestämma sig för vad man ska ha det till, är det även viktigt att man bestämt sig för hur de olika kopplingarna till det sexuella våldet ska rapporteras. Är det verktyg för att upplysa allvaret om det sexuella våldet, eller använder HRW endast det för att läsare ska kunna relatera till kvinnorna och på det vis skapa uppmärksamhet som leder till att politiker tvingas till och göra något åt situationen. Det är en övervägande fråga och svaret på det beror på vad man anser är viktigare.

I samband med rapporteringen av det sexuella våldet och dess subjektiva koppling till det ständiga något gör att vi riskerar att skapa fler offer än det finns, samt att rapporteringarna feminiserar det sexuella våldet. Det jag tänker mest under läsningen av dessa rapporter var det ständiga offerskapet man gav dessa kvinnor i vardera landet. När man väljer att rapportera det sexuella våldet från ett land, som i detta fall Sierra Leone eller Somalia, glömmar man bort en viktig sida av det hemska. HRW rapporterar om hur dessa kvinnor blir utsatta för brutala och inhumana våldtäkter i hemmet, moskén, allmänna platser, inför sina familjer, på grund av de är kvinnor, unga, en viss tillhörighet av grupp etc. Genom denna koppling till dessa olika faktorer skapas det en bredare front av offer än det är, rapporteringen målar ut kvinnorna för

och vara svaga, vara i behov av det manliga skyddet etc. Men det finns en historia till av det sexuella våldet, detta är inte den enda sidan.

Edgren skriver i sin artikel om Inger Skjelsbeak, som gjort en studie av våldtäktsoffer i kriget i Bosnien 1992-1995. Skjelsbeaks studier visar att de utsatta kvinnor som i sina berättelser förlägger händelsen utanför sin egen kropp och till etniska och politiska konflikter positionera sig som överlevare.⁴⁰ Det är just denna sida jag pratar om som glöms bort i rapporteringen av det sexuella våldet. De kvinnor som blivit våldtagna men fortsätter att leva, som fortsätter att jobba, kämpa och lever ett så normalt liv som möjligt. Jag själv som är från Balkan har fått höra en massa historier om de brutaliteter som kvinnor utsattes för under krigets gång. Det som gjorde mig förundran var de underbara historierna jag fick höra, trots att det flög kulor och bomber över dessa kvinnors huvuden. Jag fick höra allt från hur de kunde sitta och skratta, hur kvinnor hittade sin kärlek under kriget, blev gravida. Eller hur kvinnor kämpade vidare med sina liv, trots de brutala och inhumana behandlingar, med att hitta ett sätt att leva med det som har hänt.

Var någonstans finns denna kvinna i rapporteringarna? Det räcker inte med att man får höra denna starka kvinna som har gått vidare med sitt liv på bästa möjliga sätt i verkligheten, hon behövs även i rapporteringen av det sexuella våldet. Båda sidorna utav den våldtagna kvinnan bör rapporteras anser jag. Dels gör det att det sexuella våldet inte feminiseras lika mycket, och del lyfter det upp kvinnorna ur stereotyper. Förövarna ges då inte makten att styra berättelsen. Rapporteringen med de båda sidorna hade visat på att kvinnorna klarar av det sexuella våldet och att det sexuella våldet inte är ett effektivt ”vapen” eller vilken anledningen är till att man våldtar en person.

Jag skrev under analysen om Edgren som skrev om Mardorossian som skrev om hur våldtäktsoffer skapas, där jag nämnde att hon sa; ”[...] The rapist does not simply have the power to rape; the social script and the extent to which that script succeeds in soliciting its target’s participation help to create the rapist’s power [...]”⁴¹ Genom att ständigt rapportera om kvinnor som de svaga personer som är i konstant behov av det manliga skyddet, ges förövaren makten. HRW rapporterade om hur kvinnorna i Sierra

⁴⁰ Edgren, 2011, s.123

⁴¹ Edgren, 2011, s.121

Leone ”gifte” sig med en kombattant för att få någon slags skydd, eller hur kvinnorna i Somalia endast kunde få ”rättvisa” skippad om männen i deras liv ville det och bestämde hur det skulle skippas.

Att återberätta det sexuella våldet med hjälp utav ständigt koppling till något är förståeligt, det är ett sätt för HRW att få världen att reagera, visa på hur kvinnors situation faktiskt är. Det rapporteringen gör med intersektionalitet är att rapportera om så mycket mer än det sexuella våldet. HRW rapporterar samtidigt att kvinnorna är undertryckta, vilken maktskillnad det är mellan könen, samt den stigmatiserade kulturtern. Det är svårt att besvara frågan om det går att rapportera det sexuella våldet utan att det sker en intersketion. Därför är det viktigt att man återberättar båda sidorna av det sexuella våldet. Med allt det onda kommer även det goda sägs det. Genom att rapportera om kvinnor som överlevt det sexuella våldet och nu lever ett så normalt liv som det går, gör att man även hjälper andra kvinnor som utsatts för det sexuella våldet, men det gör även att förövarna inte får någon makt över dessa kvinnor. På detta viss bli kvinnor aktiva aktörer som kommit bort från den passiva offerskapet som de får genom rapporteringarna.

HRW:s rapport över Sierra Leone och Somalia visar på att en intersektion i återberättande av det sexuella våldet är konstant närvarande. Det är tio år mellan dessa två rapporter, men jag kunde inte hitta någon större skillnad i rapporteringen av det sexuella våldet mot kvinnorna. Som jag nämnde innan så var den största skillnaden att i Somalia-rapporten från 1993 så skrev man redan i början att en intersektion skedde för dessa kvinnor, medan i Sierra Leone-rapporten gör man det mer på ett indirekt sätt.

Om HRW är medvetna om den koppling de gör med det sexuella våldet är inget jag kan besvara på rak arm. HRW är en väldigt mäktig organisation som vet hur de ska rapportera saker för att kunna påverka. Tills någon hittar ett annat lika effektivt sätt att rapportera om det sexuella våldet. utan att använda sig utav den ständiga kopplingen, som gör att jag som analyserar rapporterna ser en intersektion, kommer det att fortsätta kopplas till något för att väcka uppmärksamhet. Jag anser inte att det är något fel att använda sig utav drama för att rapportera det sexuella våldet, så länge det görs i den utsträckningen att inte alla kvinnor dras över en kam. Det är nog också viktigt att rapporteringen om det sexuella våldet handlar om det sexuella våldet och inte om

kulturen och maktfördelningen i landet, som det gör i Sierra Leone och Somalia rapporterna. Att rikta bort strålkastarna från det sexuella våldet mot något annat för att väcka liv hos läsarna är problematiskt. Som jag nämnde innan får vi ett ”vi” och ”dem” tänkande, i samband med att strålkastarna även riktas mot andra faktorer.

HRW är en organisation, som jag nämnt tidigare, som vill påverka och hjälpa utsatta människor att få sina röster hörda, få den hjälp de behöver och upplysa när de mänskliga rättigheterna kränkts. Detta gör HRW genom att använda den offentliga kommunikationen, skriva rapporter om de ständiga mänskliga rättighetskränkningarna. För att kunna väcka känslor och kunna påverka politiker med hjälp utav att försöka göra resterande av världens befolkning medvetna om vad som sker sätter man press på politikerna och alla maktledande personer. Detta är något som inte hade kunnat gå om inte det sexuella våldet handlade om så mycket mer än endast det sexuella våldet. Genom att skriva rapporter genom att använda sig utav drama, som gör att människor utanför dessa länder och som inte har en aning om vad våldtäkt innebär för ens liv, gör att man väcker väldigt många känslor hos andra och visar på hur allvarligt det sexuella våldet är.

Tyvärr så leder den ständiga intersektionen, som jag kan se i dessa två rapporter, i det sexuella våldet till att det feminiseras och gör att fler offer skapas än det handlar om. Rapporterna gör även att det skapas ett ”vi” och ”dem”- tänkande. Det sexuella våldet hamnar i dessa rapporter i skuggan av kulturen, åldern, ras, religion etc. Även om det är viktigt att man rapporterar det sexuella våldet mot kvinnor och varför de blir våldtagna är det samtidigt viktigt att man är försiktig i rapporteringen. Den ständiga stereotypen och att man drar alla över en kam blir också problematiskt i framtiden för dessa kvinnor. I rapporteringen om det sexuella våldet är det viktigt att vi inte samtidigt diskriminerar andra människor, eller utmålar dem till en typ av människa de inte är. Det är viktigt att rapporteringen om det sexuella våldet och de problem som lyfts upp handlar om det sexuella våldet och inte om att kulturen inte är som vår, eller behöver ändras.

4 Slutsats

Frågorna jag ställde mig i början av uppsatsen var dels om återberättandet av det sexuella våldet har förändrats under de tio åren som dessa två rapporter har mellan sig och om det finns en ständig intersektion i återberättandet av det sexuella våldet. Somalia rapporten skrevs 1993 och Sierra Leone 2003. Återberättande av det sexuella våldet i dessa två rapporter har inte förändrats mycket. Intersektionen är fortfarande lika närvarande och man väljer att rapportera om faktorerna runt det sexuella våldet lika mycket, om inte mer, som det sexuella våldet.

HRW rapporterar om hur kvinnorna tillfångatogs och tvingades till att göra typiskt hushållsarbete för männen de hölls fångna av. I båda rapporterna skriver man hur kvinnorna utöver det sexuella våldet fick laga mat, tvätta kläder, till och med tvingades till att föda barnet som blev till under våldtäkten. Detta är något som rapporterades i båda rapporterna. HRW väljer även att skriva om hur kvinnorna befarade det som skulle komma efter våldtäkten, snarare än själva våldtäkten. På grund utav den hårt stigmatiserade kulturen stöttes många kvinnor bort, eller ”valde” att stanna kvar hos sin förövare för skydd och ha någonstans att ta vägen. Det är samma återberättande och koppling till det sexuella våldet i båda rapporterna även om det är tio år mellan dem.

Att rapporteringen är detsamma kan dels bero på att det är samma organisation som skrivit rapporterna, men också att det sexuella våldet inte har förändrats över tiden. Detta kan även vara ett tecken som jag nämnde i början att intersektionalitet har varit en del av organisationernas verktyg länge, men inget som har sagts rakt ut, utan något man ändå kan se tydligt när man analyserar rapporterna. Intersektionalitet har även blivit något organisationer är mer medvetna om och använder sig utav det mycket mer för att, som i HRW:s fall, visa hur problematiskt till exempel det sexuella våldet är.

Jag nämnde att i Somalia-rapporten skrev man att kvinnorna våldtas för att det är kvinnor, men även för att det är flyktingar. HRW gör det redan i början tydligt att det är en intersektion här för de somaliska kvinnorna i det sexuella våldet. Detta är också anledningen till att intersektionalitet antagligen kommer vara ständigt närvarande i rapporteringen om det sexuella våldet. Att inte ha intersektionalitet närvarande vore orättvist mot de kvinnor som blir våldtagna dels för dem är kvinnor, dels för att de är

flyktingar, eller på grund av andra faktorer som går ihop. Intersektionalitet är ett sätt att se hur det sexuella våldet pågår och även få en inblick på varför det kanske sker.

Intersektion är ständigt närvarande i rapporteringen av det sexuella våldet, i alla fall i de två rapporter som jag analyserat i denna uppsats från HRW. Det är dock inte bara här vi kan se sambandet mellan intersektionalitet och det sexuella våldet i rapporteringar. Att feminisera det sexuella våldet, eller koppla till den ständiga kulturen, hemmet, hushållet till det sexuella våldet av kvinnor var något man även gjorde i rapporterna om det sexuella våldet mot kvinnorna under Balkankriget. Daniela Nadj är en person som visar detta i sin artikel, där hon analyserar återberättande av det sexuella våldet mot balkankvinnorna i rättegångarna.⁴²

I artikeln analyserar hon rättegångarna där man återberättar hur kvinnorna våldtogs samt vad man gjorde mot dessa kvinnor. I samband med det sexuella våldet visar även Nadj hur man gör den ständiga kopplingen av det sexuella våldet mot något. Balkankriget var under 90-talet och det som mest pratas i Nadj artikel är det sexuella våldet mot de bosniska kvinnorna. Även där kommer Nadj fram under artikelns gång hur i återberättandet av det sexuella våldet handlar om mycket mer än det sexuella våldet. Man feminiserar det utan att kanske riktigt vara medveten om det. Nadj skriver om hur man pratar om att kvinnor hölls fångna i olika lägenheter där de tvingades laga mat, tvätta kläder, ta hand om hemmet för de serbiska soldaterna.⁴³

Det jag vill jag komma fram till är att intersektionen i det sexuella våldet är oundvikligt här. Det finns med nästan överallt, i rapporteringarna av HRW eller som i Nadj fall i rättegångarna. Att kämpa mot det sexuella våldet och rapportera dess allvar har länge varit omdiskuterad. Det sexuella våldet är något som diskuteras flitigt överallt för att uppmärksamma människor om allvaret och försöka få ett slut på det. Samtidigt är det nog viktigt här att nu ta ett steg tillbaka i rapporteringen av det sexuella våldet. HRW är även en organisation som vill skapa jämlikhet mellan könen och genom att i samma rapport som det sexuella våldet rapportera om kvinnor undertryckning och feminiserar det, skapar vi fler klyftor. Den ständiga intersektionen

⁴² Daniela Nadj är doktorant i forskning och lärare i juridik på University of Westminster.

⁴³ Daniela, Nadj, *The culturalisation of identity in an age of 'ethnic conflict' – depoliticised gender in ICTY wartime sexual violence jurisprudence*, 15:5, *The international Journal of Human rights*, 2011, s. 657-663

av det sexuella våldet gentemot kvinnor gör att vi fortsätter den ständiga kopplingen med vad som är kvinnligt och vad som är manligt.

Det är det ständiga återberättandet av saker som gör att det är svårt och bryta ett mönster och skapa jämlikhet. Fortsätter organisationer, rättegångar etc. att feminisera det sexuella våldet och därmed viktimisera kvinnor runt om i världen, kommer det bli svårt att bryta mönstret och det leder till att förövarna får större makt. Samtidigt är det svårt att inte använda sig utav drama, då sanningen är att dessa kvinnor våldtas och tas tillfånga baserat på deras egenskaper. Rapporteringen av det sexuella våldet är upp till varje organisation själv att avgöra hur det ska göras. Ska det prioriteras att det sexuella våldet faktiskt uppmärksam på ett sätt som gör att man får med alla människor runt om i världen för att få ett stop på det på bekostnad av att vi skapar fler offer, feminiserar det etc., eller ska vi försöka rapportera det på ett rättvist sätt för alla kvinnor runt om i världen. Detta är något som endast organisationerna i fråga kan överväga och avgöra.

HRW är en NGO som har makten att sätta agendan att göra gott, samtidigt är det dem som även, i samband med dessa typer av rapporteringen av det sexuella våldet, skapar stereotyper. HRW som just är en människorättsorganisation producerar här rapporter som är en vägledning för andra stora organisationer, så som FN, som hämtar problem därifrån för att kunna göra något åt situation och skapa problemformuleringar. Detta är precis det HRW också vill, men det skapas ett dilemma här, att självaste NGO som kämpar för människor och deras rättigheter samtidigt är de som skapar stereotyper som reproduceras. Det är HRW som är med och feminiserar det sexuella våldet, skapar fler offer etc., samtidigt som det är dem som skriver rapporter för att upplysa världen om hur allvarligt situationen för dessa kvinnor är. Om inte en människorättsorganisation klarar av att rapportera utan att stereoisera och skapa klyfter vad som är manligt respektive kvinnligt, vem ska då göra det?

Referenser

Litteratur

De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana, *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2005

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, 2000

Artiklar

Edgren, Monikam *Berättelser om sexuellt våld i feministisk forskning*, nr 4, Tidskrift för genusvetenskap, 2011, s-115-134

Daniela, Nadj, *The culturalisation of identity in an age of 'ethnic conflict' – depoliticised gender in ICTY wartime sexual violence jurisprudence*, 15:5, The international Journal of Human rights, 2011, s. 657-663

Yuval-Davis, Nira, *Gender mainstreaming och intersektionalitet*, Kvinnovetenskapliga tidskrift 2-3.05, 2007, s. 19-29

Van der Hoogte, Lisebeth & Kingma, Koos, *Promoting cultural diversity and the rights of women: the dilemmas of 'intersectionality' for development organisations*, Vol. 12, No. 1, Gender and Development, 2004, s. 47-55

Rapporter

Human rights watch, *Sexual violence in the Sierra Leone conflict*, Vol. 15, No. 1, Human rights watch, 2003

Human rights watch, *Seeking refuge, finding terror, the widespread rape of somali women refugees in north eastern Kenya*, Vol. 5, No. 13, Human rights watch 1993

Övrig

Human rights watch hemsida

<http://www.hrw.org/about> (Hämtad den 2012-05-10)